

21.04.2023

Fremtidens europæiske og danske handelspolitik: robusthed og pragmatisme i en konfliktfyldt verden

EU og Danmark bør i den kommende tid prioritere en handelspolitik med fokus pragmatisme og at skabe robusthed for det europæiske og danske samfund.

Skrevet af

Svend Roed Nielsen

📞 +45 25 26 75 23

✉️ srn@thinkeuropa.dk

└ Hovedkonklusioner

- Regeringen arbejder nu med en ny udenrigspolitisk strategi, og det forventes at et af hovedkapitlerne vil være at skabe et mere robust dansk samfund.
- EU's handelspolitik er et af de redskaber der bør prioriteres og udvikles for at nå resultater på dette område.
- Danmark bør bidrage med forslag til at udvikle handelspolitikken til i højere grad at fokusere på import og mere sikre forsyningskæder.
- Strategisk autonomi i EU har hidtil haft fokus på industripolitiske tiltag men de vil ofte være omkostningskrævende og kan forringe EU-virksomheders konkurrenceevne globalt.
- Dette papir giver bud på, hvilke handelspolitiske håndtag Danmark og EU kan anvende for at skabe et mere robust og modstandsdygtigt samfund.

└ En geopolitisk verden nødvendiggør en robust og pragmatisk EU-handelspolitik

På få år er verden ændret. Fra at være en globaliseret verden styret af markeds kræfterne og global handel til nu at være præget af geopolitiske spændinger og en mere regionalt opdelt samhandel. Denne udvikling gør det nødvendigt for Danmark og EU at lægge en ny handelspolitisk linje for, under de nye omstændigheder, at sikre de bedst mulige vilkår for borgere og virksomheder i Danmark og i de øvrige EU-lande.

└ Industripolitik og strategisk autonomi – fordele og ulemper

EU fokuserer allerede meget på strategisk autonomi gennem mere selvforsyning og her peges der ofte på øget anvendelse af industripolitiske løsninger, hvor strategisk produktion i højere grad udbygges inden for EU. Dette vil imidlertid kræve betydelig statsstøtte, EU- virksomhedernes globale konkurrenceevne kan belastes og nødvendige underleverancer fra ikke pålidelige lande kan vise sig at være sårbare. Det kan være nødvendigt med nøje udvalgte industripolitiske projekter i EU-landene, men handelspolitikken må anvendes optimalt for at begrænse disse mest muligt.

WTO har begrænset handlemulighed

Udviklingen i Kina, krigen i Ukraine og EU's behov for digital og grøn omstilling har betydet at EU-lande og -virksomheder står over for en massiv transformation, hvor det er nødvendigt at finde nye relationer for både eksport, import og investeringer.

Fremover vil en stort set handlingslammet Verdenshandelsorganisation (WTO) næppe kunne levere de nødvendige rammer for en sikker og regelreguleret verdenshandel.

USA og Kina

Kina bliver mere og mere fokuseret på at sikre egne forsyninger og skabe alliancer med lande, der kan levere de nødvendige råvarer, og som samtidig har politisk forståelse for den autokratiske kapitalisme, og skepsis over for vesten som kendetegner nutidens Kina

USA har under Præsident Biden et stykke af vejen fastholdt en "America First" politik med øget selvforsyning og afvist frihandelsaftaler med alle, undtagen de nærmeste lande, og her er EU ikke omfattet!

Nødvendigheden af en robust og pragmatisk handelspolitik

EU's udenrigspolitiske styrke er i høj grad baseret på den betydelige økonomiske og handelsmæssige kapacitet, som regionen råder over. I EU's samlede udenrigspolitik er en robust og pragmatisk handelspolitik, der i højere grad sigter på import og sikre forsyningskæder, nu mere nødvendig end nogensinde. Handelspolitikken bliver derfor også afgørende for den danske udenrigspolitiske strategi.

10 mulige hovedelementer i en robust og pragmatisk EU-handelspolitik:

1. Danmark skal arbejde for at den globale samhandel så vidt muligt reguleres efter WTO's regler. WTO er imidlertid på mange områder handlingslammet og derfor må EU arbejde for at sikre handelsregulering gennem åbne plurilaterale aftaler, hvor det er muligt. Det betyder at EU skal være klar til at indgå aftaler i alliancer af lande der er villige til at deltage i disse nye nødvendige aftaler. EU skal ikke lade sig bremse af at ikke alle WTO -landene her og nu er klar.
2. EU må fortsat udbygge og forbedre de bilaterale frihandelshandelsaftaler. Det er vigtigt at igangværende forhandlinger afsluttes snarest muligt. Det er ofte en meget langvarig proces at nå til enighed om nye EU-frihandelsaftaler, samt få den godkendt af Europa-Parlamentet og i medlemslandene. Jo mere omfattende aftalerne er, desto længere bliver processen. Her er der brug for mere pragmatisme, så der er villighed til at lægge visse EU-krav til side for at få nødvendige krav gennemført. EU har vigtige værdier som Danmark skal arbejde for at få respekteret mest muligt, men det skal ikke nødvendigvis være i form af ultimative krav, som betingelse for at indgå en handelsaftale. Her findes der andre og måske mere effektive diplomatiske redskaber.
3. Danmark må arbejde for at EU's handelspolitik i stigende grad også bidrager til at sikre nødvendig import til EU-området og ikke som hidtil, hvor der primært har været fokus på at fremme eksport. Det er især afgørende at handelspolitikken bidrager til at sikre robuste samfund i EU, hvor EU-landene, herunder Danmark, har den nødvendig adgang til strategiske produkter og teknologier. Dette gælder i særdeleshed inden for den grønne og digitale omstilling.
4. En øget pragmatisme betyder også at der om nødvendigt må indgås frihandelsaftaler eller andre aftaler med de lande, der råder over disse strategiske produkter, selv, hvis disse lande har styreformer og politikker som ikke harmonerer med værdierne i EU.
5. For enkelte lande, nu ikke mindst Rusland, kan der være behov for at indføre nøje udvalgte handelssanktioner. Det er dog grundlæggende i Danmarks og EU's interesse så vidt muligt at holde fast i den globalisering, der har givet os, og langt de fleste af verdens lande, store økonomiske gevinster over de seneste årtier. Et forsøg på

afkobling fra store betydende økonomier, som den kinesiske økonomi, er ikke vejen frem.

6. Danmark skal arbejde for at forbedre mulighederne for samhandel inden for Det Indre Marked og med lande tæt på EU. I en usikker og konfliktfyldt verden med skrøbelige forsyningskæder, er der endnu mere brug for en kernegruppe af pålidelige handelspartnere, ligesom nærmarkederne er hele eksistensgrundlaget for mange af Danmarks og EU's mindre og mellemstore virksomheder. Dette betyder også at et velfungerende Indre Marked bliver vigtigere end nogensinde og her er der rum for forbedringer. Danmark og andre handelsliberale lande i EU må arbejde for at gøre Det Indre Marked mere fair og åbent. Samtidig skal Danmark arbejde for en udvidelse af EU med lande, der ønsker og er parate til EU-medlemskab.
7. I forhold til USA må EU presse på for et tæt og tillidsfuldt samarbejde med fokus på at skabe mere konkrete resultater i Det Transatlantiske Handelsråd (TTC), der fokuserer på dialog om bedre vilkår for transatlantiske handel, investeringer og forskning. Der er også behov for en bedre koordineret USA-EU-politik i det fremtidige globale handelssamarbejde. Der er desuden et særligt behov for tæt dialog om fair vilkår for udviklingen af markederne i USA og i EU inden for grøn og digital udvikling. EU bør endelig mere klart signalere parathed til en egentlig transatlantisk frihandelsaftale.
8. EU bør kritisk vurdere hvordan man bedst reducerer afhængigheden af strategisk nødvendige leverancer fra Kina men samtidig sikrer åben og fair samhandel for alle øvrige produkter. EU's handelspolitik overfor Kina bør så vidt muligt koordineres med USA, men med erkendelsen af at USA har andre interesser i forholdet til Kina. Det omfatter bl.a. sikkerhedspolitiske interesser, hvilket kan føre til amerikanske handelspolitiske tiltag, som EU ikke kan bakke op om. Det er samtidig vigtigt koordinere handelsforholdet til Kina med de vestligt orienterede asiatiske lande.
9. På trods af at Kina ikke overholder alle regler og forpligtelser i deres medlemskab af WTO, så er det fortsat fordelagtigt for EU at søge at inkludere Kina i globale, regionale og bilaterale handelsaftaler. Derfor bør Danmark i EU arbejde for at den blokerede EU-Kina Investeringsaftale (CAI) endelig vedtages.
10. Endelig bør Danmark opfordre Kommissionen til at undersøge fordele og ulemper ved, at EU søger optagelse i handelsorganisationen CPTPP. CPTPP omfatter følgende lande; Canada, Mexico, Peru, Chile, New Zealand, Australien, Brunei, Singapore, Malaysia, Vietnam og

samt nu UK. Kina har også søgt om medlemskab. Selv om EU allerede har frihandelsaftaler med flere af disse lande, så kan et medlemskab af CPTPP give ekstra handelsgevinster - Ikke mindst mulighed for bedre at deltage i dialogen om handelspolitikken i det asiatiske vækstområde.

Det handelspolitiske arbejde må blive en endnu vigtigere del af dansk udenrigspolitik fremover.